



”Æ lure på koffor natta går so fort?”

- en studie i barns undringsuttrykk

Marte Vartdal Aamås (Kand.nr 305)

Veiledere: Sonja Kibsgaard og Marit Semundseth

Dronning Mauds Minne Høgskole

Interkulturell linje -BAC-1103

2014

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
2. Teori.....	5
2.1 Hva sier Rammeplanen om undring?.....	5
2.2 Barns ulike undringsspråk.....	7
2.2.1 Barns verbale undringsspråk.....	7
2.2.2 Barns estetiske undringsspråk.....	8
2.2.3 Barns lekende undringsspråk.....	9
2.2.4 Barns kroppslige undringsspråk.....	10
2.3 Hvordan møte barns undring?.....	10
2.4 Forskjellige toner i barnehagen.....	11
2.5 Undring og dialog.....	12
3. Metode.....	12
3.1 Kvalitativ eller kvantitativ metode?.....	13
3.2 Det kvalitative intervjuet.....	14
3.3 Førforståelse.....	15
3.4 Forskning og etikk.....	15
3.5 Validitet og reliabilitet.....	16
4. Funn og drøfting.....	17
4.1 Kategorisering av funn.....	17
4.2 ”Æ lure på kor æ va før æ kom hit?”.....	17
4.3 Toner i et undringsfylt miljø.....	19
4.4 Et estetisk uttrykk.....	21
4.5 Undring i lek.....	22
5. Avslutning.....	25
6. Referanseliste.....	26
Vedlegg.....	27

1. Innledning

Som barn var jeg en dag i høstferien ute i skogen for å plukke høstløv. Jeg husker tilbake på at jeg hadde på meg støvler fordi skoggrunnen var våt, for hvert steg jeg tok laget den våte jorden en slags slurpelyd. Solen kom og gikk blant skydekket, og jeg kan fortsatt kjenne lukten av våt jord og skog. Mens noen blader lå på bakken, våte og knuste og hadde nesten blitt til jord, plukket jeg med meg de bladene som var hele. Noen var røde og oransje, mens andre var helt brune og tørre. Jeg tok med meg bladene inn for å lime dem på et ark. Etter hvert som jeg sorterte høstløvet etter farge husker jeg enda godt hvordan jeg undret meg over at disse bladene, som for ikke lenge siden hadde vært helt grønne og friske, nå var blitt brune og tørre. I et lite øyeblikk så jeg sammenhengen mellom bladenes liv og menneskets. Blir bladene lei seg når høsten kommer? Er det sånn at jeg også skal visne og bli brun? Vokser vi mennesker tilbake igjen slik bladene gjør på våren? Hvorfor har mennesker et helt liv, mens bladene bare har en vår og en sommer?

Slike spørsmålene kan jeg huske at jeg undret meg over som barn, store eksistensielle spørsmål om meg selv og de rundt meg, eller små ting i hverdagen. Ennå kan jeg se sider ved verden som jeg tidligere ikke har sett, og undre meg over hvordan det hele egentlig henger sammen. Dette tror jeg er del av menneskets natur, å søke ny kunnskap gjennom nettopp undring.

Helt tilbake til Aristoteles og Platons tid kan vi se at undring blir snakket om som noe som eksisterer i mennesket. Mens Aristoteles mente at undring var kjennetegn ved den ulærde som søkte etter visdom, mente Platon at undring nettopp var kjennetegn ved den som var vis. Disse to tidløse filosofene ser på undring fra to forskjellige perspektiver. Aristoteles var opptatt av hva som faktisk skjer hos den som stiller spørsmål, og peker på at alt begynner med å reise et undrende spørsmål. Platon var derimot mer opptatt av hva vi faktisk undret oss over. At selv om vi forstår det, så kan vi finne det forunderlig (Sagberg, 2012). Amundsen (2013) oppsummerer undring som en følelse eller en emosjon som blir pirret av at mennesket opplever noe som er nytt og spennende. For eksempel når vi ser, hører, erfarer noe som vekker en dyp æresfrykt eller respekt i oss, når vi forsøker å få grep på noe som er fremmed og stort, når vi har et ønske eller en lengsel etter å vite noe mer, eller når vi erfarer noe som er

skummelt og farlig. Da blir undringen i oss vekket til live (Amundsen, 2013). I dag har undringen fått en plass i Rammeplanen og barnehagen, vi kan lese flere steder at undring er noe man må gi rom for i hverdagen, noe som bør legges vekt på både med tanke på at barn skal bli kjent med seg selv og verden rundt seg (2011).

I det jeg leser om undringens historie og ulike beskrivelser av begrepet spør jeg meg selv, hvilken relevans har dette til barn og mitt fremtidige arbeid i barnehagen? Er ikke bare undring noe som eksisterer i oss alle, som ligger der og dukker opp som en følelse eller en lengsel? Som kanskje forsvinner like raskt som det kom, en påminnelse om at verden faktisk er ganske forunderlig? Er det egentlig behov for å jobbe så pedagogisk med barnas undring? Kan det ikke bare eksistere i det lille øyeblikket? Etter hvert som jeg reflekterer over disse spørsmålene i starten av denne prosessen innser jeg raskt at dette handler om noe mer og større. Istedenfor å stille spørsmål ved undringens relevans i pedagogisk arbeid, stiller jeg meg heller spørsmålet hvordan vi som jobber i barnehagen kan bidra til å utvikle *hele* barnet.

Gjennom 3-års førskolelærerutdanning, praksisperioder, forelesninger, diskusjoner med medstudenter og debatter i media har jeg fått innblikk i hvordan barnehagen synes å utvikle seg til å bli mer skoleforberedende. Barnehagens arbeid har gjennom politiske strømninger fått større fokus på å forberede barn til å bli skoledyktige og kunnskapsrike, fremtidig gode samfunnsborgere som kan bidra med noe. Dette er selvfølgelig viktige ambisjoner, men kanskje glemmer vi noe på veien dit. Kanskje glemmer vi at mennesket i seg selv kan ha behov for å stoppe opp og i et øyeblikk ta innover seg verdens forunderlighet gjennom *hele* sin sansende og følende kropp.

I denne bacheloroppgaven har jeg derfor valgt å sette fokus nettopp på barns undring. Jeg har vært interessert i å finne ut av hvordan barna uttrykker undring, og hvilket syn de voksne i barnehagen har på dette fenomenet. Gjennom oppgaven skal jeg forsøke å se på problemstillingen min gjennom et flerkulturelt perspektiv. Dette synes jeg er interessant å se på med tanke på de barna som holder på å lære norsk som andrespråk, får de samme mulighetene til å uttrykke undring som etnisk norske barn? Og er dette noe personalet fanger opp? Et barn som kommer til et nytt land og begynner i barnehagen må ha uendelige med ting å undre seg over. Å vokse opp med en fot i hver kultur gir et spesielt innblikk og en kompetanse som jeg aldri klarer å oppnå,

selv med tre års høyskoleutdanning om temaet. Derfor tenker jeg det er ekstra viktig å at man som pedagog i barnehagen har kunnskap om hvordan barns undring kommer til uttrykk, og et bevisst forhold til hvordan man som voksen er i møte med det undrende barnet. Jeg har følgende problemstilling:

Hvordan kommer barns undring til uttrykk i en barnehage med kulturelt mangfold?

Mitt hovedfokus i denne oppgaven er altså hvordan barn uttrykker undring. Kan det bare uttrykkes verbalt? Eller kan barn også uttrykke undring gjennom lek, kropp og formingsaktiviteter? Jeg er interessert i å se på Amundsens (2013) teorier om ulike undringsspråk opp i mot det mine informanter har sagt rundt sin egne opplevelser av barns undring. Jeg ser i tillegg at mye av empirien min er knyttet til voksnes væremåte og holdninger, og har gjennom teori funnet tydelige sammenhenger mellom barns undring og de voksnes holdninger til dette. Det vil derfor bli interessant å se på hvordan dette henger sammen, og om de funnene jeg har gjort meg stemmer overens med teorien.

2. Teori

I dette kapittelet skal jeg presentere teorien jeg har sett på som relevant til funnene jeg har gjort meg. Jeg starter med å si noe om hva det står om undring i Barnehageloven og Rammeplanen, videre seg jeg på Amundsens teorier om barns ulike undringsspråk, både verbalt, estetisk, lekende og kroppslig. I tillegg har jeg valgt å sette fokus på to teorier rundt de voksnes væremåte i møte med barns undrende spørsmål ut i fra Brenifier, samtidig tar jeg med Palludans teori om ulike utvekslingstoner mellom barn og voksne i barnehagen, og til slutt ser jeg på hva Amundsen sier om undring og dialog.

2.1 Hva sier Rammeplanen om undring?

Barnehageloven og Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver er to lov-dokument man som barnehagelærer er forpliktet til å følge. Det skal hjelpe oss å legge føringer i vårt pedagogiske arbeid, i tillegg skal det sikre barnehagens kvalitet. Det er

derfor interessant å se på hva Barnehageloven og Rammeplanen sier om barns undring. Er det i det hele tatt nevnt? Og i så fall i hvilken sammenheng?

Barnehagelovens formålsparagraf skal fortelle oss noe om hvordan norske barnehager skal være, og hvilket syn på barndom og barn som skal legges til grunn i den pedagogiske virksomheten. Den legger altså nasjonale føringer for hvordan man både praktisk og konkret skal utføre sin pedagogikk. I 2. ledd av formålsparagrafen står det følgende ”Barn skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende egenskaper og ferdigheter” (1. formål, 2. ledd) Dette leddet i formålsparagrafen utdypes så i første kapittel av Rammeplanen om barnehagens formål, verdigrunnlag og oppgaver. Her står det at barnet skal få undre seg, stille spørsmål og søke opplevelser og erfaringer på egne læringsarenaer, og at barnehagen derfor må gi rom til barns ulike perspektiv og opplevelsesverdener (Rammeplanen, 2011).

Videre blir undring lagt vekt på i flere sammenhenger i Rammeplanen. Blant annet i utdypelsen av formålsparagrafens 3. ledd, om lek og samspill. Her kan vi lese at barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som legger til rette for at barna må bli kjent med verden rundt seg gjennom å gi rom for barnas initiativ, fantasi og undring (ibid.) Det blir også sett i sammenheng med barnehagens arbeidsmåter, og sier at ”Personalet må være lydhøre for barns undring og kunnskapssøking” (Rammeplanen, 2011. s. 27).

Innenfor fagområdet etikk, religion og filosofi er det også fokus på undring. Her fremheves det at barn må få erfare viktigheten av grunnleggende spørsmål i livet gjennom å få ro til å undre seg, tenke, samtale med andre og høre fortellinger. For å oppnå dette må personalet møte barnas spørsmål og undring med respekt og alvor, og legge opp til at det skapes rom for ulike opplevelser, for samtaler, ettertanke og undring. For å få til dette legger Rammeplanen for barnehagen vekt på at de voksne må sørge for en god samtalekultur for å komme barns undring i møte (ibid., 2011).

2.2 Barns ulike undringsspråk

Teorien om at barn har flere måter å uttrykke undring på fant jeg i Amundsens bok *Barns undring* (2013). Amundsen støtter seg til McWilliams klasseromstudie om barns nysgjerrighet og undring, hvor hun fant ut at undring kom til uttrykk både gjennom spørsmål, observasjoner, hypotesekonstruksjoner, estetiske teorier, fantasilek og fortellinger. Hennes intensjon ved studiet var å se på hvordan man kan holde ved like barns evne til å undre seg, samt hvordan man kan lage undringsfylte miljø i skolen (2013). Barns kroppslige undringsuttrykk ser Amundsen i lys av Merleau-Pontys hovedverk om kroppens fenomenologi fra 1945, hvor hun støtter seg til ulike teoretikere som blant annet Rasmussen. Jeg kommer til å ta utgangspunkt i Amundsens bok når jeg skriver om barns undringsspråk, samtidig som jeg går direkte til hennes referanser for å bearbeide teoriene selv og vise min forståelse av stoffet. Jeg vil derfor skifte mellom å referere til Amundsen og de ulike teoretikerne hun har lagt vekt på når jeg nå skal presentere teori om barns ulike undringsspråk.

2.2.1 Barns verbale undringsspråk

Amundsen skriver at barn uttrykker verbal undring både gjennom spørsmålsstilling, observasjoner, hypoteseskaping og begrepsmessig lek med språket. I dette teorikapittelet kommer jeg der i mot bare til å fokusere på barns spørsmålsstilling, ettersom det er dette jeg har eksempler på i funnene mine.

Barns spørsmål

Spørsmål som barn stiller kan oppstå ut i fra konkrete forhold, som når de observerer en konkret situasjon, hendelse eller et fenomen som skaper undring og som etter hvert blir omgjort til ord og deretter videre til spørsmål. Men det kan også komme fra et abstrakt sted, altså noe som barnet ikke har mulighet til å observere direkte, men som heller handler om eksistensielle menneskelige spørsmål (Amundsen, 2013).

Den franske filosofen Brenifier skriver at barn er naturlige filosofer nettopp på grunn av spørsmålene de så lett stiller. Han mener at barnet er i en alder hvor det fortsatt oppdager seg selv og verden med undring og forbløffelse, og at man derfor må betrakte barns undrende spørsmål som noe verdifullt. Disse spørsmålene kan ikke besvares med enkle løsninger eller fakta, men at de heller bør problematiseres og

føres videre til nye tankeeksperiment slik at både barn og voksne får mulighetene til å utforske sine grenser til forståelse og kunnskap (2003).

Barns spørsmål kan komme uventet og spontant men de er likevel avhengige av den livssituasjonen de er i, mener Juell og Norskog. Ut i fra Hartmans teori ser de sammenhengen mellom hvordan barnas tanker og spørsmål henger sammen med hva de opplever og erfarer i livene sine. Erfaringene de gjør seg inspirerer både til kreativitet og skaperkraft, og de mener derfor i likhet med Brenifier at å kunne undre seg i fellesskap over ulike spørsmål kan gi både barn og voksne muligheten til at nye tanker og ideer vekkes til live (2006).

Men hva er så et undrende eller filosofisk spørsmål? Schjelderup, Olsholt og Børresen betegner filosofiske spørsmål som noe man ikke kan gi en absolutt og definitiv løsning på, i tillegg må det forsøke å belyse noe som er allment eller noe som ligger til grunn ved selve virkeligheten. Spørsmål som søker etter betingelsen for vår tilværelse i verden, for å tenke, elske og handle. De mener også at de som stiller filosofiske eller undrende spørsmål kanskje ikke er ute etter å få svar i det hele tatt, men heller ber om muligheten til å bli hørt og tatt på alvor som et medmenneske. Det er spørsmål som stilles mellom mennesker som ikke er redde for å vise seg som åpne, nakne og utforskende ovenfor hverandre. Noe Schjelderup, Olsholt og Børresen oppgir som grunn for at man må introdusere barn for slike spørsmål, og ta de på alvor når de kommer fra barnet selv (1999).

2.2.2 Barns estetiske undringsspråk

Amundsen knytter barns estetiske undring opp i mot både estetiske opplevelser og estetisk uttrykk. Estetikens undringsspråk kan med andre ord oppstå i de sanselige opplevelsene vi har, både i verden og naturen generelt og i estetikken spesielt, altså barns møte med kunst. Jeg har valgt å skrive både om barns estetiske opplevelser og estetiske uttrykk til tross for at jeg bare har eksempel på barnets estetiske uttrykk i funnene mine. Dette gjør jeg fordi opplevelse og uttrykk henger sammen, og at jeg derfor kan drøfte funnet ut i fra flere perspektiver.

Den estetiske opplevelsen

Når små barn undrer seg tar de i bruk alle sine sanser, også i møte med verdens naturfenomener. Fargen på solnedgangen, formen på steinene, lyden av regnet eller fingre som blir kalde i snøen (Amundsen, 2013). Barnet nærmer seg slike naturfenomener gjennom å undre seg og stille spørsmål ved det de opplever, ser og sanser. Den estetiske opplevelsen handler om noe som man lar seg fascinere av, noe som skaper følelser i oss (Ibid.). Denne opplevelsen kan man også få i møte med musikk, bilder, skulpturer eller bildebøker. McWilliams skriver at kunst kan være et instrument for å ”dra” de undrende tankene ut av barna (1999).

Det estetiske uttrykket

I følge McWilliams kan barns skapende arbeid også være et uttrykk for undring. Hun hevder at skapende arbeid er et symbolsk middel for å uttrykke sine antakelser og undringer. De estetiske uttrykkene illustrerer ofte barnas forståelse, og kan derfor være en drivkraft til å få tak i tankene deres. Hun mener også at det er nødvendig at barna verbaliserer symbolikken i det de skaper, for at voksne skal kunne forstå barnas observasjoner og hypoteser (1999). Der hvor vi voksne kan forklare våre opplevelser og forståelser med ord, bruker barna sitt estetiske språk for å forstå og finne forklaring (Amundsen, 2013).

2.2.3 Barns lekende undringsspråk

Amundsen skriver at barns lek er en fremtredende del av deres undringsspråk. Hun støtter seg til filosofen Schillers tanker om leken som en sentral kraft i deres undring og evne til å sette sammen det de opplever til noe forståelig. Schiller mener at mennesket vinner sin frihet gjennom leken, og at det er en ressurs i all meningsdannelse. Amundsen sier i tillegg at barn har en innstilling til omverden som er preget av et undrende og vitalt blikk til verden, og at de derfor lar seg forføre til en lekende væremåte (2013). Leken blir fremfor alt et symbolsk språk, der barnet uttrykker undring og tanker. Ikke nødvendigvis bare gjennom samlek med andre barn, men i den forstand at leken alltid inneholder noen eller noe. På den måten kan barnet bruke lekens symbolspråk for å tolke og gi mening til sitt eget liv (Ibid., 2013). I McWilliams studie om barns forskjellige måter å uttrykke undring på ser vi at hun beskriver leken som en måte for barnet å teste ut sine underlige tanker. Leken skaper et trygt miljø for barnet til å spille ut de mystiske sidene ved livene sine (1999).

2.2.4 Barns kroppslige undringsspråk

Amundsen mener at barn ofte uttrykker undring kroppslig. Hun skriver at de kroppslige gestene barn har tydelig viser deres forundring til verden, som når de peker og sperrer opp øynene når de ser noe nytt og spennende eller plutselig stopper opp og lytter til en rar lyd. Kroppen som blir stiv av skrekk og begynner å gråte når barnet opplever noe skummelt, eller som signaliserer at vi må komme å se på noe rart. Amundsen støtter seg til den danske pedagogen Rasmussen som har tolket Merleau-Pontys hovedverk, *kroppens fenomenologi* fra 1945. Rasmussen sier at ”Kroppen er i sin fenomenale fremtreden et menings- og betydningsskapende uttrykk” (Amundsen, 2013. S. 171). Kroppen er konkret og full av uttrykk i sin fremtoning, samtidig som den stadig er i dialog med andre kropper.

2.3 Hvordan møte barns undring?

I artikkelen *How to avoid children's questions* fra 2003 skriver den franske filosofen Brenifier om tre forskjellige måter voksne møter barns undring på, eller rettere sagt, hvordan voksne unngår barns spørsmål. Den første og mest brutale måten i følge Brenifier er å være for opptatt med daglige gjøremål, og bruke dette som unnskyldning for å ignorere eller ikke lytte til barns undrende spørsmål. I verste fall, sier han, forblir voksne tause eller går et annet sted istedenfor å vie tiden sin til å lytte til hva barnet sier eller spør om.

Den andre måten voksne forholder seg til barns undring er å gi svar som allerede er ferdig laget, og på den måten ikke gi spørsmålet noe verdi i seg selv, uansett hvor sofistikerte eller ”gode” de er. Istedenfor å innrømme at man faktisk ikke vet svaret på det barnet spør om, velger voksne å gi disse ferdiglagde svarene i frykt for å fremstå som uviten selv eller for å skape angst hos barnet som stiller disse spørsmålene.

Den tredje og siste væremåten som underminerer barns spørsmål og undring er det Brenifier benevner som en nedlatende holdning eller selvtilfredshet hos den voksne. Ved å gi kommentarer som ”Åh, se på dette. Så søt hun er!” tillater eller oppmuntrer den voksne ikke barnet å fortsette å snakke, eller lytte til seg selv. Når en voksen har en slik nedlatende holdning til barnas utspill mener Brenifier at man heller

oppmuntrer barnet til å more den voksne og til å være søt, istedenfor å oppfordre barnet til å ta sine tanker og kunnskaper videre, og ta seg selv på alvor.

Brenifier sier at disse tre væremåtene kan være med på å legge lokk på barns spørsmål og sådan barns undring, han mener at man som voksen må forsøke å lære av diskusjoner med barn. Deres naive og betingelsesløse holdning til verden og dens generelle sannheter og implikasjoner gjør at de i mindre grad er redde for sosial aksept, mindre kalkulerende og kyniske i sin væremåte. Dette sier den franske filosofen kan produsere såkalte perler av visdom og sannheter vi voksne kan nyte godt av (Ibid. 2003).

2.4 Forskjellige toner i barnehagen

Palludans teori om språklige toner i boken *Børnehaven gør en forskel* (2005) handler om hvordan barn og voksne snakker med hverandre i hverdagssammenhenger. Hun kaller de to tonene for undervisningstone og utvekslingstone, og i sin teori sier Palludan at det finnes en tendensiell forskjell mellom etniske minoritetsbarn og etniske majoritetsbarn.

Undervisningstonen karakteriseres ved at den voksne legger vekt på forklaring, instruering og innføring i sin samtale med barna. I disse situasjonene er barnas holdninger typisk sett lyttende og opprømsende ovenfor den voksne. Pedagogene forteller om noe, og barnet lytter og følger sine anvisninger, eller pedagogene spør og barnet svarer om det kan. Palludan sier at barnet er et objekt for pedagogens undervisning. Utvekslingstonen karakteriseres ved at barna og pedagogene snakker sammen. Begge parter spør og begge svarer. På den måten utveksler de opplevelser, meninger, erfaringer og tanker. Både barnet og pedagogene inngår her som samtalende subjekter i interaksjon med hverandre.

I følge Palludan er tendensen i pedagogiske institusjoner at undervisningstonen regelmessig kan høres i interaksjon mellom etniske minoritetsbarn og pedagogene, mens det finnes en sammenheng mellom etniske majoritetsbarn og utvekslingstonen. Hun mener at de forskjellige tonene kan ha noe å gjøre med barnas interaksjonelle posisjonering som lærende objekter og pedagogenes samtalepartnere, eller subjekter.

Etniske minoritetsbarn blir altså ikke anerkjent som fullverdige samtalepartnere, men som lærende objekter eller elever. Samtalens tone legges på et språklig nivå som pedagogen tror barnet forstår. I Palludans studie viser det seg derimot at denne tonen ikke endres i takt med barnets andrespråklige kompetanse, men at den heller forblir den samme.

Etniske majoritetsbarn som har en utvekslingstone med pedagogene får dermed større mulighet for språklig utfoldelse i barnehagen. Ved å ta initiativ til å fortelle, ved å stille spørsmål ved det de opplever, ved å argumentere i mot noe de synes er urettferdig gis disse barna muligheten til å bruke mange og lange samtalesekvenser sammen med de voksne. I motsetning kan de etniske minoritetsbarna oppleve at deres språklige utfoldelse blir innsnevret ved undervisningstonen, hvor de legges opp til å lytte, og uttrykke seg i få og korte samtalesekvenser (ibid. 2005).

2.5 Undring og dialog

Amundsen skriver i GLSM i barnehagen (2008) om viktigheten av dialog i møte med barns undring. Hun skriver at barn har behov for å snakke om det de undrer seg over, de trenger å delta i dialoger som gjør at de reflekterer over sine synspunkt og gjør opp sine egne meninger. Hun mener at om barnehagen tar de filosofiske samtaler med barn i nærmere øyesyn vil man gjennom barns undring, tanker og samtaler kunne legge et fundament for videre læring samtidig som man øker deres bevissthet om egne tanker og eget språk. Amundsen støtter seg til Berit Baes teori om å ha et syn på barn som subjekter, Bae sier i denne sammenheng at noe av det viktigste en voksen kan gjøre er å skape plass til samtaler og opplevelser hvor det er barns undring som står i fokus. Om man tør å skape et undersøkende miljø med åpne dialoger vil man kunne styrke barns opplevelse av mening og gi de en dypere innsikt (Ibid., 2008).

3. Metode

”Metode forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap” (Dalland. 2013. S. 111)

I mitt valg av metode måtte jeg gjennomgå hva jeg var ute etter å finne svaret på i forhold til min problemstilling. Dette innebærer først og fremst at jeg har kunnskap

om de forskjellige metoderetningene som kunne være relevante for meg å bruke, og på den måten se sammenhengen mellom problemstillingen som skulle løses og mitt valg av metode. Å ha kjennskap til at metoden jeg velger vil ha betydning for hvordan jeg nettopp fremskaffer informasjonen jeg behøver gjør at jeg har fått større kunnskap om både de forskjellige metoderetningene, om intervju som metode, hva min egen førforståelse av temaet har hatt å si, samt det etiske perspektivet ved forskningen. Dette blir derfor noe av det jeg skal gå nærmere inn på i dette kapittelet.

3.1 Kvalitativ eller kvantitativ metode?

Det er vanlig å skille mellom disse to hovedtypene for metode i forskning. Dette fortelle oss noe om hvordan vi skal gå videre i innsamlingen av den typen data som vi behøver. Der hvor kvantitativ metode gir oss muligheten til å innhente data som kan måles ut i tall eller statistikk fra flere undersøkelsesenheter, gir kvalitativ metode oss innblikk i informantenes meninger og opplevelser om det vi som forsker ønsker å finne ut av (Dalland, 2013). Den kvantitative orienterte metoderetningen gir oss større bredde i det vi undersøker fordi vi innhenter få opplysninger fra flere enheter, dette gjør det mulig å trekke ut det som er representativt av for eksempel befolkningen, nyutdannede eller barnehageansatte, alt ettersom hvem man ønsker å forske på. Kvantitativ metode gir oss også muligheten til å generalisere, altså trekke slutninger som gjelder for flere enn de som faktisk er med i undersøkelsen (Larsen, 2007). Den kvalitative orienterte metoderetningen kjennetegnes ved at den går mer i dybden av det man undersøker, man får mange opplysninger men fra få undersøkelsesenheter. Her skjer datainnsamlingen i direkte kontakt med feltet og man sikter etter å få frem en helhet og sammenheng i sin forståelse av data. Istedenfor å se fenomenet utenfra som gjøres ved kvantitativ metode, ser man på det innenfra (Dalland, 2013).

Så hvordan skulle jeg gå frem for å få svar på min problemstilling? Ettersom min studie handler om undring, er dette et fenomen som vanskelig lar seg oversette til statistikk og tall. Jeg er ikke ute etter å vite hvor mange barnehager som jobber med undring eller å telle antall undringssamtaler som skjer i løpet av en uke i barnehagen, etter min mening er ikke undring og barns uttrykk noe som kan måles ut i fra slike tall og verdier. Jeg var mer interessert i å høre om informantenes tanker, erfaringer og meninger om begrepet undring og hvordan de jobber med dette i barnehagen. Ut i fra

disse refleksjonene fant jeg etter hvert ut at det ville være mest formålstjenlig å anvende et kvalitativt design i dette studiet.

3.2 Det kvalitative intervjuet

Når jeg i denne bacheloroppgaven søker etter å forstå undring og hvordan barn uttrykker dette i barnehagen har jeg valgt å benytte meg av kvalitativt forskningsintervju som metode. Løkken og Søbstad (2013) beskriver intervju som en utveksling av erfaring og synspunkter som utvikler ny kunnskap. Valg av intervjupersoner tenker jeg avhenger av hva jeg faktisk ønsket å vite noe om. Derfor kontaktet jeg to ansatte i barnehagen som jeg gjennom tidligere erfaring, visste hadde et bevisst forhold til undring i pedagogisk arbeid. Ettersom det kvalitative intervjuet sikter etter å gå i dybden av det man forsker på, valgte jeg to informanter, og følte i etterkant av intervjuene at jeg hadde fått tilstrekkelig med funn til å skrive oppgaven. Kjennetegnene ved intervju som metode, er at intervjueren stiller spørsmål til en person som svarer på disse spørsmålene (Løkken og Søbstad, 2013). Intervjuformen i dette tilfellet ble direkte, der jeg dro til barnehagen for å intervjuer begge informantene. Intervjuet ble tatt opp på lydopptaker, og jeg noterte litt underveis. Begge informantene hadde fått tilsendt intervjuguiden på forhånd, og blitt presentert for temaet vi skulle snakke om. Dette ble gjort som et ønske fra informantene da de ville ha muligheten til å forberede seg på spørsmålene og få større forståelse for temaet jeg skulle skrive om.

I intervjuguiden min (se vedlegg 1) hadde jeg formulert fem spørsmål hvor jeg søkte etter å finne ut hva pedagogene "satt inne med" når det kom til begrepet undring og hvordan de opplevde dette fenomenet i barnehagen. Intervjuet ble derfor en fenomenologisk forskningsmetode, en type retning som setter fokus på de intervjuedes opplevelser og erfaringer over et bestemt tema eller fenomen som forekommer i hverdagen. Jeg var med andre ord opptatt av å få vite mer om hvordan fenomenet undring konkret oppleves og erfares fra en fagpersons eget perspektiv (Dalland, 2013). Det er også viktig å tenke på at intervju er en metode der både forskeren og den intervjuede er subjekter med egne meninger og erfaringer, og at dette kan ha en innvirkning på selve intervjuet og på forskningsprosessen (Løkken og Søbstad, 2013). Dette ble jeg bevisst på under intervjuene når informantene ba meg om å utdype mer hva jeg mente med noen av spørsmålene. Å tenke over hvordan man

kan påvirke sin informant med egne tanker og meninger kan være viktig i en slik prosess. Min måte å løse dette på var å stille flere oppfølgingsspørsmål til det de sa, for å forsikre meg om at de ikke bare gjentok det jeg hadde utdypet, men at de faktisk satt inne med disse meningene selv. En bevissthet rundt eget ståsted, førforståelse og kontekst blir derfor viktig når man i et kvalitativt intervju selv er instrumentet som skal samle inn data, samt vurdere og tolke funnene man har fått (Dalland, 2013).

3.3 Førforståelse

Når jeg valgte å skrive om temaet undring i min bacheloroppgave hadde jeg på forhånd ulike tanker og meninger om hva jeg selv la i begrepet og hvordan de arbeidet pedagogisk med dette. Mine opplevelser i for eksempel praksis gjorde at jeg hadde en førforståelse av barns undring og undring i barnehagen. Disse tok jeg nok med meg både i utforming av problemstilling og intervjuguide. Jeg hadde altså allerede en mening om fenomenet før jeg begynte å undersøke det. Dalland (2013) skriver at man skal forsøke å møte et fenomen så forutsetningsløst som mulig, men at det likevel er umulig å ikke ha noen tanker om det på forhånd, altså en førforståelse. Det var ikke før etter mitt første intervju at jeg innså fullt og helt min førforståelse av undringsbegrepet. Jeg mente at undring var noe man kunne og burde tilrettelegge for i barnehagen, mens det min informant sa, var helt forskjellig. Hun så med en gang at mine spørsmål var preget av denne forståelsen av undring, og var veldig direkte på at hennes syn på dette fenomenet var annerledes enn mitt. Istedenfor å holde fast ved min forståelse åpnet jeg opp for hennes, og følte at jeg fikk en ny dimensjon i oppgaven min som jeg tidligere ikke hadde tenkt på. Gjennom intervjuprosessen ble jeg derfor bevisst min førforståelse og har videre forsøkt å klargjøre denne forståelsen ovenfor meg selv når jeg har bearbeidet min data.

3.4 Forskning og etikk

Etiske dilemmaer innenfor forskning kan oppstå både i forhold til valg av tema og problemstilling, datainnsamling og bruk og formidling av forskningen (Larsen, 2007). Mye av etikken ved for eksempel intervju ligger i presentasjon av data. Man må derfor være klar over at man kommer ganske nær sin informant i et dybdeintervju, hvor man forsøker å avdekke personens tanker, meninger og følelser. Ut i fra dette må man ta etiske hensyn (Tjora, 2012). Til intervjuet hadde jeg derfor med meg en samtykkeerklæring (se vedlegg 2) som jeg hadde utformet og som informanten skulle

skrive under på. Jeg informerte muntlig hva som stod i erklæringen, blant annet om taushetsplikt, anonymisering og muligheten til å trekke seg uten begrunnelse. I tillegg fortalte jeg informantene på forhånd at jeg ville ta opp intervjuet på lydbånd og senere transkribere det. Begge uttrykte til meg at dette var greit og skrev så under erklæringen.

Som forsker har man også ansvaret for å ikke stille informanten i et dårlig lys, altså må man være nøye i både transkriberingsprosessen og når det kommer til presentasjon av funn. Om det er noe man ikke forstår eller som virker motstridende blir det derfor viktig å redegjøre for dette på nytt ved å gjenoppta kontakten med informanten det gjelder og sjekke at min forståelse av det hun sa stemmer (Tjora, 2012). Gjennom transkriberingen oppdaget jeg ikke noen usikkerheter knyttet til dette, det var noe jeg klarte å fange opp under intervjuet og dermed stilte oppfølgingsspørsmål til for å oppklare eventuelle misforståelser. De videre etiske overveielserne jeg må ta, er knyttet til hvordan jeg velger å formidle resultatene jeg har funnet. Jeg må behandle empirien min med respekt, og bruke den til å forsøke og formidle ny kunnskap rundt fenomenet undring i barnehagen.

3.5 Validitet og reliabilitet

Dalland beskriver validitet som noe som har relevans, eller er gyldig (2013). Har jeg studert det jeg ønsker å finne ut av? Har spørsmålene mine relevans i forhold til problemstillingen? Når jeg startet prosessen med denne bacheloroppgaven utformet jeg en problemstilling som la vekt på hvordan barnehagen tilrettela for undring i sitt pedagogiske arbeid, spørsmålene i intervjuguiden min er utformet på bakgrunn av denne problemstillingen og i så måte blir spørsmålene mine relevante i forhold til det temaet jeg ønsket å skrive noe om.

Når jeg så gikk inn i funnene og analyserte de, så jeg at kategoriene mine i større grad førte til en ny problemstilling, nemlig barns måter å uttrykke undring på. Her kommer spørsmålet om reliabilitet opp. Er funnene jeg har notert meg oppfattet riktig? Har jeg forstått svaret informanter har gitt meg eller kan det ha oppstått misforståelser? Når jeg skal si noe om reliabiliteten i funnene mine blir det derfor viktig å være bevisst på at det er jeg som har tolket dataen, og det er jeg som har skapt min egen forståelse av den.

4. Funn og drøfting

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere funnene jeg har samlet meg gjennom intervjuene, for så å drøfte disse i lys av teorien i kapittel 2. I analyseprosessen av funnene har jeg gjennomgått intervjusamtalene flere ganger, både ved å lytte til lydbåndet og ved å lese gjennom utskriftene. Dette gir meg en god mulighet til å veksle mellom både deler av intervjuet og helheten av det informantene mine har sagt. Det gjorde at jeg kunne vandre fritt mellom de to intervjuene og finne de delene som etter hvert ble omgjort til kategorier.

Sitatene fra mine informanter vil bli stilt opp i ruter, slik at det tydelig fremkommer hvem som sier hva. Jeg synes også det er viktig å få frem at jeg ikke søker etter å trekke noen statistiske slutninger gjennom disse kategoriene og drøftingen. Ettersom jeg intervjuet bare to pedagoger i to barnehager, ser jeg ikke på det jeg nå kommer til å drøfte som noen generalisering av barns undringsuttrykk, men vi kan kanskje observere visse verdier som går igjen i norske barnehager.

4.1 Kategorisering av funn

Funnene viste seg ved første overblikk å dele seg opp i to hovedkategorier: de voksnes forståelse av fenomenet og barns uttrykksmåter. Når jeg gikk nærmere inn i materialet så jeg at flere kategorier kom frem under de to hovedkategoriene, i forhold til de voksnes forståelse av fenomenet ble særlig de voksnes væremåte lagt vekt på som en viktig forutsetning for barns undring blant begge informantene. Når det kommer til barns uttrykksmåter fant jeg eksempler i funnene på undring som ble uttrykt gjennom lek, formingsaktiviteter, spørsmålstilling og dans, disse forskjellige måtene å uttrykke undring på ble også omgjort til kategorier. Når jeg nå skal forsøke å drøfte funnene mine i lys av teori, vil hovedfokusset ligge på barns uttrykksmåter. Samtidig ser jeg en tydelig sammenheng mellom de voksnes væremåte og barns mulighet til å uttrykke undring. Det vil være viktig for meg å få frem nettopp denne sammenhengen, i tillegg til å se det fra et flerkulturelt perspektiv.

4.2 "Æ lure på kor æ va før æ kom hit?"

Informant 1 starter nærmest intervjuet med en slags praksisfortelling. Hun har fått spørsmål om hva hun legger i begrepet undring og sier innledningsvis at for henne

handler det mye om følelser og de eksistensielle spørsmålene i livet, om det å være til stede i verden. Informant 1 forteller:

Et barn lå forleden dag og undret seg. Vi var ute å lekte, og hun lå under en båt ute. Jeg ble redd for at hun skulle bli kald og våt, så jeg gikk bort for se hvorfor hun lå der. Jeg spurte henne hva hun undret seg over, og hun sa ”Æ lure på koffor natta går so fort?”

Videre sier informant 1 at dette er mye av det undring handler om for henne. Når barnet noen ganger er alene med tankene sine, skaper de selv den roen de behøver og de kommer inn i en flyt hvor det ofte kan oppstå undring.

Her ser vi et eksempel på det Amundsen (2013) kaller verbal undring, jenta som ligger ute har opplevd et konkret fenomen som har skapt undring i henne. Kanskje undrer hun seg over lys og mørke, eller om selve tiden går raskere om natten. Hun har funnet et sted for seg selv i barnehagen hvor hun har muligheten til å være alene i disse tankene, hun har selv skapt et rom hvor hun får ro og tid til å tenke og undre seg over fenomenet natt og dag. Vi kan også se dette ut i fra Juell og Norskogs (2006) teori, jentas undring om hvorfor natten går så fort har en sammenheng med noe hun har opplevd og som dermed gjør at nye tanker dukker opp. At den voksne går bort til barnet og spør ”Hva undrer du deg over?” tyder på en pedagog som er lydhør for barnas tanker og undring, istedenfor å si ”Du kan ikke ligge her, du blir så våt og kald” forstår pedagogen at barnet er i denne flyten hvor det kan oppstå undring. Dette kan vi også se i henhold til Rammeplanens utdypelse av formålsparagrafens 3. ledd om hvordan den voksne skal arbeide pedagogisk med barns undring og tanker.

Et annet eksempel på verbal undring kommer senere i intervjusekvensen, hvor informant 1 forteller:

Jeg hadde en jente som satt veldig mye på dissa på et tidspunkt for noen år siden, som det ble litt snakk om blant personalet at det var litt for ensidig lek som hun gjorde. At hun ikke tok nok initiativ til å gjøre noe annet enn å sitte på den dissa i utelek. Og den jenta hadde masse venner så jeg var ikke noe bekymret over det. Men hun tok ikke

kontakt med meg, så jeg tenkte jeg var nødt til å gå til henne for å få kontakt. Og så en dag gikk jeg bort til henne, så var hun litt sånn stille før hun sa ”Æ lure på kor æ va før æ kom hit?”. Og så hadde vi en samtale på kanskje 30 sekunder der hvor jeg sa at ”Vet du, det lurar jeg også på det noen ganger.”

Denne formen for verbalt undringsuttrykk og spørsmålsstilling tenker jeg knytter seg mer til det abstrakte og eksistensielle som Amundsen (2013) skriver om. Jenta lurar på hvor hun var før hun kom til denne verden, et spørsmål som verken voksne eller barn kan vite svaret på. Jeg knytter det dermed også opp i mot det Schjelderup, Olsholt og Børresen (1999) betegner som et filosofisk spørsmål, og tenker videre at kanskje er ikke jenta på dissa ute etter å få noe svar på det hun spør om. Kanskje viser hun heller sitt behov for å bli hørt på av en voksen, et behov for å uttrykke sine tanker og bli tatt på alvor.

Jeg synes også at denne praksisfortellingen er spesielt interessant med tanke på den voksnes væremåte i denne situasjonen. Hun innrømmer ovenfor barnet at dette ikke er noe hun vet svaret på, og at det faktisk er noe hun selv har undret seg over noen ganger. Jeg ser her en voksen som ikke er redd for å innrømme sin uvitenhet rundt dette spørsmålet, men heller gir seg selv og barnet muligheten til å utforske sin egen forståelse, noe Brenifier (2003) mener har stor verdi både for barn og voksne. Ved å møte barnas spørsmål på denne måten mener jeg at man legger opp til en trygghet i relasjonen mellom den voksne og barnet. Jenta på dissa føler seg ikke dum eller utsatt på noen måte etter å ha stilt dette spørsmålet men kanskje heller forstått, nettopp fordi spørsmålet hennes ikke gis noe enkelt svar eller løsning.

4.3 Toner i et undringsfylt miljø

Begge disse praksisfortellingene handler om etnisk norske barn som verbalt uttrykker sin undring ovenfor en voksen. Ved spørsmål om noen av de to pedagogene jeg intervjuet kunne huske en undringssamtale med et tospråklig barn fikk jeg ganske vage og utydelige svar, ingen av de kunne huske en konkret undringssamtale med et tospråklig barn. Informant 2 sier at det handler om hvor de er i språket og hvor mye de kan gjøre seg forstått for å få til en god samtale, samtidig som man legger vekt på enkelte elementer som kan gjøre en samtale god. Informant 2 forteller:

Men det viktigste er å sette av tid og ikke avbryte sånn at barna har muligheten til å tenke seg om og få lov til å snakke ferdig, det tror jeg er viktig. Å oppleve at de blir lyttet til.

Når informant 2 snakker om hvor barna er i språket, og hvor mye de kan gjøre seg forstått går jeg ut i fra at hun snakker om utvikling av andrespråket. Når hun videre sier hva som er viktige elementer for å få til en god samtale ser jeg sammenhengen mellom det informant 2 sier og det som står i Rammeplanen under fagområdet om etikk, religion og filosofi, nettopp at de voksne i barnehagen må sørge for en god samtalekultur for å komme barns undring i møte. Dette tenker jeg er et spesielt viktig poeng i møte med barn med norsk som andrespråk, i hvert fall om man ser til Palludans teori om undervisnings- og utvekslingstener mellom voksne og barn i barnehagen. Om tendensen er at norske minoritetsbarn i barnehagen møtes med en slik undervisningstone som Palludan (2005) beskriver tenker jeg det kan frarøve de muligheten til å uttrykke verbal undring. Informant 2 sier videre:

For jeg tenker også at som voksen så har man et ansvar for å få i stand en god dialog, og vi spør for lite etter barns tanker tror jeg. Jeg tror muligens at barnehagehverdagen er slik også, at vi spør for lite barna hva de selv tenker og mener om ting. Vi er så opptatt av å fortelle de noe, fordi vi tror at det er vi som sitter på svaret. Så om man spør barna kan man få ganske mange gode svar. Så spør vi for mye om ting som vi allerede vet.

Jeg ser her en sammenheng mellom det informant 2 sier og det Palludan beskriver som undervisningstone. Nettopp det at man som voksen i barnehagen etterspør for lite barns tanker og meninger, men heller spør om ting vi allerede vet svaret på *kan* betraktes som at den voksne ikke ser på barna som fullverdige samtalepartnere, men som et lærende objekt. For å skape en god samtalekultur og et godt undringsmiljø i barnehagen tenker jeg der i mot at man må legge opp til en utvekslingstone, hvor barna får muligheten til å ta initiativ til å fortelle om sine tanker og opplevelser og stille spørsmål ved det de erfarer. Amundsen (2008) mener også at dialog og samtale er noe av det viktigste man legger vekt på med tanke på undring, og via Baes teori

skaper såkalte undersøkende miljø med åpne dialoger et fundament for videre læring, samtidig som man styrker barnets opplevelse av mening og gir de dypere innsikt. Nettopp her ser jeg sammenhengen mellom barnets mulighet til å uttrykke sin verbale undring og hvordan de voksnes væremåte kan være med på å påvirke dette, kanskje spesielt i forhold til etniske minoritetsbarn som i følge Palludan (2005) kan oppleve denne undervisningstonen i større grad enn etnisk majoritetsbarn. Jeg ser samtidig viktigheten av at barnehagelærere har kunnskap om barns forskjellige måter å uttrykke undring på, og at de kan skape et godt undringsmiljø gjennom estetiske aktiviteter, lek og barnas kroppslighet. Ved å ikke utelukkende legge vekt på barnas verbale undring og spørsmålsstilling kan alle barn på lik linje få muligheten til å uttrykke sine tanker, meninger og erfaringer uansett hvilke forutsetninger de har.

4.4 Et estetisk uttrykk

Det estetiske perspektivet på undring kom informant 1 og jeg inn på når jeg spurte henne om hvilke utfordringer og muligheter hun så når det kom til å skape rom for undring i en barnegruppe med kulturelt mangfold. Informant 1 forteller:

Jeg synes jo det er veldig viktig med sånne formingsting, og at man får muligheten til å uttrykke seg på andre måter enn bare med munnen. Men at de på en måte kan tegne det de tenker, og det har vi gjort med noen av de barna som kommer til barnehagen og ikke kan norsk, men skal lære seg det. Og det er ikke noe man kan presse nedover hodet til noen heller, for det er ikke alle som liker å tegne. Men nå tenker jeg spesifikt på en gutt som var veldig glad i å tegne, og som kom til barnehagen og ikke snakket norsk. Og da kan vi ha små samtaler om det han tenker gjennom tegninger. Han kan tegne at vi er på tur for eksempel, og der tegner han for eksempel vennskapene sine. Han tegner og så sier han navnet på sine venner. De voksne for eksempel, som han helst vil holde i hånda når vi er på tur, at han tegner bussen sant. Han tegner monster, kanskje er det noe som han er litt redd for. Det er jo noe som er litt skummelt og spennende. Sånne ting gjør at man får litt innblikk i hans liv.

Her ser man eksempel på en pedagog som har kunnskap om barn som uttrykker seg estetisk når språket ikke er felles. Hun sier at hun synes det er veldig viktig at barnet får muligheten til å uttrykke seg på andre måter enn bare med munnen, hun har altså

gått bort fra det verbale uttrykket og mener man kan få kjennskap til barnas tanker og liv gjennom å tegne, et estetisk uttrykk. Juell og Norskogs (2006) teori blir relevant i denne sammenhengen, denne gutten erfarer og opplever å dra på turer, han blir kjent med nye mennesker og det skaper følelser i han som får han til å tenke, de inspirerer han til å være kreativ og tegne sine opplevelser. Informant 1 forteller oss også at dette er en gutt som enda ikke har lært seg norsk, men likevel kommuniserer de og blir kjent med hverandre gjennom det estetiske uttrykket.

Jeg knytter det også opp i mot Amundsens (2013) teori om barns estetiske undringsspråk. Kanskje har ikke denne gutten hatt noen spesifikke estetiske opplevelser med kunstuttrykk som bilder eller musikk, men han har hatt opplevelser med verden rundt seg og brukt sine sanser og følelser. Han uttrykker nå dette gjennom å tegne hvem han holder i hånda, hva han er redd for, hvordan bussen så ut når de skulle på tur, hvem han er glad i. Ut i fra McWilliams (1999) teori kan slikt skapende arbeid som denne gutten gjør gjennom tegningene sine være et symbolsk middel, en måte han uttrykker sine antakelser og undringer på. Hun hevder også at barnet må verbalisere symbolikken sin for at voksne skal forstå barnets observasjoner, men i dette tilfellet ser jeg ikke at det er nødvendig. Informant 1 sier de har små samtaler gjennom disse tegningene, og sånn jeg forstår det klarer hun å tyde guttens symbolikk og estiske språk nok til at de blir bedre kjent og at hun får innblikk i hva han tenker og føler. Dette mener jeg er en spennende måte å undre seg sammen med barn som av en eller annen grunn ikke kan uttrykke seg verbalt, enten ved å ikke dele språk med voksenpersonen eller småbarn som ikke har utviklet sitt verbale språk enda. Som Amundsen sier, der hvor vi voksne kan bruke ord for å forklare vår opplevelse og forståelse, kan barn bruke sitt estetiske språk til å forstå og finne forklaring (2013).

4.5 Undring i lek

”En gutt på småbarnsavdelingen var veldig trist og lei seg når mammaen gikk fra barnehagen. Og så en dag satt vi på gulvet og lekte med to små lekehester. Den ene var mamma og den andre var baby. Han lekte at babyen var borte med mammaen sin og fikk klem og kos, så sa plutselig mamma-hesten ”Hadet!” og gikk sin vei. Og så kom mamma-hesten tilbake igjen for å gi kos og klem en gang til. Og så plutselig ”Hadet!” og gikk bort en gang til... Der ligger det mye undring for meg, det er noe

han kjenner på kroppen og på følelsene som kommer til uttrykk gjennom lek. Så for meg er det virkelig knyttet til de store spørsmålene i livet på en måte

Informant 1 utdyper her sin forståelse av begrepet undring gjennom en praksisfortelling om lek. Hun sier at for henne ligger det mye undring i denne leksituasjonen, et slags rollespill hvor barnet uttrykker sine følelser som hun knytter til de eksistensielle spørsmålene i livet. Hun sier senere i intervjuet at når det trygge grunnlaget til barna blir borte og foreldrene plutselig ikke er der, så tror hun det ligger mye undring i det som barnet har behov for å uttrykke og skape mening av. Hvem er disse menneskene som jeg er så glad i? Hvorfor blir de borte? Kommer de tilbake?

I følge Amundsens teori om barnas lekende undringsspråk sier hun nettopp dette, leken er en sentral kraft i barnas undring hvor de forsøker å sette sammen det de opplever til noe forståelig (2013). Leken i denne sammenhengen blir et symbolsk språk hvor barnet kanskje gjenopplever sin avskjed med moren, plutselig går hun og blir borte, men så kommer hun alltid tilbake. Kanskje forsøker gutten å tolke morens avskjed, kanskje forsøker han å gi det en mening. Disse undrende tankene som kommer til uttrykk gjennom leken kan man også se i sammenheng med McWilliams teori (1999), at leken skaper et trygt miljø for barna hvor de kan spille ut de mystiske sidene ved livet.

Informant 1 forbinder også denne leksituasjonen og følelsene denne gutten har til kroppen, det er noe han føler i kroppen sin. Det samme poenget kan vi se at informant 2 tar opp:

Det er ikke bare det at barna kan legge til rette for å trene på språket og få flere ord, men også det at vi kjører sammen litt kropp og språk, at du tar med hvor kjennes det i kroppen din, hva tenker du da.

Slik jeg forstår det er informant 2 opptatt av at barna skal kunne uttrykke hvor ulike følelser kjennes i kroppen, å verbalisere sine tanker og følelser. Men kanskje er det like viktig at de voksne rundt kan se på barnas kroppslige uttrykk hvordan de forsøker å skape mening og betydning. Amundsen (2013) beskriver hvordan barnas kroppslige gester er et uttrykk for deres undring, og at kroppen er konkret i sin fremtoning av disse uttrykkene. Gjennom guttens hestelek tenker jeg at han uttrykker kroppslige

gester som gjør at det voksne forstår hva leken går ut på, ved å strekke ut hånden når mamma-hesten går forflytter de seg langt vekk i fra hverandre, hun blir borte. Når de to hestene gjenforenes møtes de to hendene med hestene i, de er nærme. Jeg tenker at kroppen brukes som del av leken, og sammen skaper de både et symbolsk og konkret uttrykk som barnet bruker for å nettopp finne mening, for å utforske, for å skape betydning. Kanskje er ikke verbalisering av følelser og hvor det kjennes i kroppen så viktig i en slik sammenheng, men at det heller er en voksen til stede, som ser og forstår dette uttrykket, og ikke minst gir rom og tid for det i hverdagen. Eller som informant 1 sier det:

Jeg tenker at det er veldig viktig at man gir mye plass til lek, og mye plass til å finne de her små rommene. At vi skjermer de for den her fellestenkningen hele tiden, at vi ikke behandler de som en saueflokk med alle rutinene som gymsal, spisetid, utetid og så videre. Men at vi på en måte klarer å gi enkeltbarnet mulighet til å slappe av. For da ser jeg at det oppstår, kanskje ikke direkte undring, men den her roen som jeg synes er så viktig.

Dette kan vi også se i sammenheng med Rammeplanens 3. ledd, om lek og samspill. Informant 1 er opptatt av å gi barna muligheten til å skape disse små rommene, hvor barna nettopp blir kjent med verden gjennom sin egen fantasi og undring. Brenifier (2003) tar også opp dette poenget, og sier at de daglige gjøremålene kan brukes som unnskyldning for at de voksne ikke har tid til å lytte eller ignorere barns spørsmål og undring.

Dette tror jeg er et viktig poeng i forhold til både det informant 2 sier og det Brenifier påpeker i barnehagehverdagen, om man behandler barna som en saueflokk og ikke er bevisste på at rutinene man må gjennom på en dag kan gjør at vi glemmer barnas behov for å stoppe opp og undre seg, mister vi noe på veien. Vi må heller forsøke å skape disse rommene for ro og undring, og forsøke å lære av barna. Som Brenifier sier vil dette skaper perler av visdom og sannhet som jeg tror voksne i barnehagen har godt av å reflektere over, og være bevisste på. Gjennom kunnskap om barns ulike uttrykk for undring kan man oppdage en verden som er både forunderlig og fantastisk, som kan hjelpe oss til å skape mening og utvide vår forståelse og kunnskap.

5. Avslutning

Når jeg i denne oppgaven har rettet fokus mot fenomenet undring og barns undringspråk har jeg i løpet av prosessen fått større innsikt i hvordan barn uttrykker sine underfulle tanker. Gjennom hele sitt lekende, kroppslige, verbale og skapende vesen uttrykker barn en undring til verdens fenomener og mennesker rundt dem, og jeg har innsett at det undrende barnet har en tankeverden og et perspektiv man som barnehagelærer er nødt til å fremme, nødt til å ta vare på.

Om det er slik at barnehagen i større grad blir lagt vekt på som en læringsarena og som skoleforberedende frykter jeg at måten vi betrakter barn på i fremtiden kommer til å se bort i fra nettopp dette verdifulle, undrende perspektivet som barn naturlig har. Om man i fremtiden har et større fokus på barns tanker og livstolkninger, og kan møte deres uttrykksfulle natur med samme den samme nysgjerrigheten, tror jeg det kan ha betydning for hvilke verdier man legger vekt på i barnehagen. Kan vi betrakte barns undringsrikdom som del av kvaliteten i fremtidens barnehager? Har barns måter å uttrykke sin undring på noe å lære oss? Hvordan kan vi i barnehagen kan være med på å utvikle *hele* barnet?

Et barn er laget av hundre.

Barnet har hundre språk

hundre hender

hunder tanker

hundre måter å tenke på

å leke på og snakke på.

Hundre alltid hundre

måter å lytte på

å undres på og like på

hundre lyster til å forundre seg og like

hundre verdener å oppdage

hundre verdener å finne opp

hundre verdener

å drømme fram.

Dikt av: Loris Malaguzzi

6. Referanseliste

- Amundsen, H.M. (2013). *Barns undring*. Bergen: Fagbokforlaget
- Amundsen, H.M. (2008). Den filosofiske praksis i møte med barn – rom for undring, dialog og ettertanke. I Kibsgaard, S. (red.). *GLSM i barnehagen*. (ss. 26-34)
Oslo: Universitetsforlaget
- Brenifier, O. (2003). *How to avoid childrens's questions*. Lastet ned fra:
<http://www.buf.no/en/read/txt/?page=ob-avoid>
- Dalland, O. (2013). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Juell, E. & Norskog, T.V. (2006). *Å løpe mot stjernene. Om estetisk dannelse, kreativitet og skapende prosesser*. Bergen: Fagbokforlaget
- Larsen, A.K. (2007). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Løkken, G & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- McWilliams, S. (1999). *Fostering Wonder in Young Children: Baseline Study of Two First Grade Classrooms*. Lastet ned fra:
<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED444833.pdf>
- Palludan, C. (2005). *Børnehaven gør en forskel*. Gylling: Aarhus Universitetsforlag
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. (2011). Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Sagberg, S. (2012). *Religion, verdier og danning. Barns møte med de store spørsmål i livet*. Bergen: Fagbokforlaget
- Schjelderup, A., Olsholt, Ø. & Børresen, B. (1999). *Filosofi i skolen*. Otta: Tano Aschehoug
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetode i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Intervjuguide

Problemstilling: Hvordan kommer barns undring til uttrykk i en barnehage med kulturelt mangfold?

1. Hva legger du i begrepet undring?
2. Har dere hatt noen undringsprosjekter på avdelingen?
3. Kan du huske en undringssituasjon med tospråklige barn som var god? Hva gjorde den god?
4. Med tanke på en barnegruppe med kulturelt mangfold, hvilke utfordringer og muligheter ser du når det kommer til å skape rom for undring?
5. Hvilke tanker har du om hvordan man kan legge til rette for barns undring i barnehagen?

Vedlegg 2

Samtykkeerklæring

Jeg samtykker at studenten bruker informasjon fra intervjuet til sin bacheloroppgave, og at jeg på hvilket som helst tidspunkt kan trekke meg som informant uten å oppgi årsak til dette. Jeg er også informert om at alt i denne oppgaven er taushetsbelagt.

Underskrift informant – Dato

Underskrift student – Dato